

TENDENCJE DEMOGRAFICZNE DOTYCZĄCE ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO W LATACH 2000–2010

Anetta Waśniewska¹⁾

Streszczenie

Artykuł prezentuje wybrane zagadnienia dotyczące sytuacji demograficznej odnoszące się do państw Regionu Morza Bałtyckiego (RMB), które miały miejsce w latach 2000–2010. Do grupy tych krajów zaliczono: Polskę, Litwę, Łotwę, Estonię, Finlandię, Szwecję, Danię i Niemcy. Ze względu na trudności z uzyskaniem danych dotyczących sytuacji demograficznej Rosji, a przede wszystkim Obwodu Kaliningradzkiego, w analizie nie uwzględniono tego obszaru. Celem artykułu jest ukazanie tendencji związanych z rozwojem ludności występujących na obszarze RMB. Analizę oparto na danych udostępnionych przez Eurostat, wykorzystano: liczbę ludności, współczynnik feminizacji, ruch naturalny, przeciętną długość trwania życia, saldo migracji.

Słowa kluczowe: liczba ludności, ruch naturalny

Wprowadzenie

Jeszcze do niedawna twierdzono, że przemiany demograficzne następują tak wolno, że nie przypisywano im większego znaczenia praktycznego mającego wpływ na rozwój gospodarek. Uważano natomiast, że zmiany demograficzne są „odwieczne” i interesują raczej historyka czy demografa niż przedsiębiorcę. Obecnie trwające przemiany demograficzne rozpatruje się jako zmiany w populacji, jej wielkości, strukturze wieku, składzie, zatrudnieniu, wykształceniu czy dochodach. Analizy te okazują się najbardziej czytelne i jednoznaczne oraz nabrały znaczenia w ciągu ostatnich kilkunastu lat. Można również na ich podstawie stosunkowo dokładnie przewidzieć konsekwencje zmian demograficznych dla przyszłych pokoleń. Przemiany dotyczące populacji odnoszą się przede wszystkim do wskaźników narodzin, umieralności, osiągnięć edukacyjnych, składu i udziału siły roboczej, czy też przemieszczeń i ruchów ludności (Drucker 2004, ss. 102–104).

---

¹⁾ Akademia Morska w Gdyni/Gdynia Maritime University

1. Teorie związane z posiadaniem potomstwa, a liczba ludności

Populacja RMB w analizowanym okresie ulegała zmianom. Maksimum ludności przypadło w 2003 roku (147.445.642 osoby) i od tego roku widoczna jest tendencja spadkowa (2010 rok 147.108.684 osoby). Największe spadki liczby ludności miały miejsce w Niemczech i w Polsce, co zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba ludności Regionu Morza Bałtyckiego w latach 2000–2010

Kraj/lata	Polska	Litwa	Łotwa	Estonia	Finlandia	Szwecja	Dania	Niemcy
2000	38653559	3512074	2381715	1372071	5171302	8861426	5330020	82163475
2001	38253955	3486998	2364254	1366959	5181115	8882792	5349212	82259540
2002	38232197	3475586	2364768	1361242	5194901	8909128	5368354	82440309
2003	38218531	3462553	2331489	1356045	5206295	8940788	5383507	82536680
2004	38190608	3442553	2319203	1351069	5219732	8975670	5397640	82531671
2005	38173835	3425324	2306434	1347510	5236611	9011392	5411405	82500849
2006	38157055	3403284	2294590	1344684	5255580	9047752	5427459	82437995
2007	38125479	3384879	2281305	1344209	5276955	9113257	5447084	82314906
2008	38115641	3366357	2270894	1340935	5300484	9182927	5475791	82217837
2009	38135876	3349872	2261294	1340415	5316314	9256247	5511451	82002356
2010	38167329	3329039	2248374	1340127	5351427	9340682	5529449	81802257

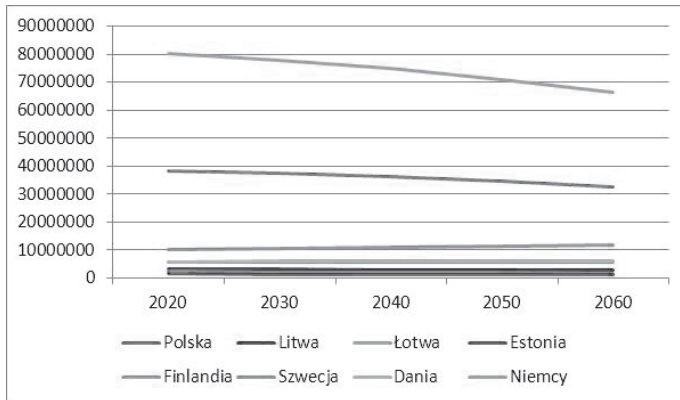
Źródło: Eurostat

Analizując natomiast liczbę ludności w układzie rok do roku, wówczas można zauważyć, że w tylko wzrost liczby ludności miał miejsce w trzech państwach: Finlandii, Szwecji i Danii, co przedstawiono w tabeli 2. Nieznaczny wzrost liczby ludności miał miejsce w analizowanym okresie również w Polsce.

Tabela 2. Zmiany w liczbie ludności RMB w latach 2001–2010 (w %)

Kraj/lata	Polska	Litwa	Łotwa	Estonia	Finlandia	Szwecja	Dania	Niemcy
2001	98,97	99,29	99,27	99,63	100,19	100,24	100,36	100,12
2002	99,97	99,67	99,22	99,58	100,27	100,30	100,36	100,22
2003	99,94	99,63	99,39	99,62	100,22	100,36	100,28	100,12
2004	99,93	99,52	99,47	99,63	100,26	100,39	100,26	99,99
2005	99,96	99,40	99,45	99,74	100,32	100,40	100,26	99,96
2006	99,96	99,36	99,49	99,79	100,36	100,40	100,30	99,29
2007	99,92	99,46	99,42	99,83	100,41	100,72	100,36	99,85
2008	99,97	99,45	99,54	99,89	100,45	100,76	100,53	99,88
2009	100,05	99,51	99,58	99,96	100,49	100,80	100,65	99,74
2010	100,08	99,38	99,43	99,98	100,47	100,91	100,33	99,76

Źródło: obliczenia własne na podstawie Eurostat

Rysunek 1. Prognoza liczby ludności w RMB w latach 2020–2060

Źródło: Eurostat

Trwające zmiany dotyczące liczby ludności w Regionie Morza Bałtyckiego wskazują na jego znaczny ubytek w kolejnych latach. Na zmiany liczebne mają wpływ między innymi tendencje dotyczące posiadania dziecka. Zgodnie z nimi wyróżnia się teorie, które obecnie odnoszą się do społeczeństw RMB (Frątczak 2003, ss. 56–63):

- a. teorie ekonomiczno-społeczne, do których zalicza się między innymi wzrost alternatywnych kosztów posiadania dziecka, wzrost zapotrzebowania na edukację;
- b. teorie ideowe odnoszące się zmian dotyczących norm i wartości, postaw mających wpływ na intencje i decyzje dotyczące płodności i rodziny;
- c. teoria niskiej płodności, która zajmuje się przede wszystkim zrozumieniem motywów decyzji osób względem liczby dzieci. Do tej grupy można zaliczyć np.:
  - teorię racjonalnego wyboru – decyzja o posiadaniu dziecka opiera się na kalkulacji korzyści i kosztów związanych z jego posiadaniem. Przy czym uwzględnia się korzyści natury psychologicznej. Ich maksymalny poziom jednostka osiąga przy narodzinach pierwszego dziecka i maleje wraz z kolejnymi urodzeniami potomków. Wraz ze wzrostem kosztów ekonomicznych związanych z posiadaniem dzieci oddala się decyzja dotycząca posiadania kolejnych dzieci;
  - teorię unikania (awersji do) ryzyka – odnosi się do teorii racjonalnego wyboru, gdzie zakłada się, iż koszty i korzyści będą odczuwalne w przyszłości, dlatego możliwość oceny w momencie podejmowania decyzji jest stosunkowo niska. Podejmując decyzję związaną z posiadaniem potomstwa podejmuje się ryzyko, które jest związane, np. z planami na przyszłość, karierą zawodową, możliwościami dokończania się;
  - postmaterialistyczna teoria wartości – dotyczy drugiego przejścia demograficznego, które charakteryzuje spadek dzietności, przy bardzo niskiej umiarności. Zmiany w zachowaniach społecznych i demograficznych spowodowa-

- ne zostały w tym przypadku wzrostem znaczenia dla jednostek takich wartości, jak: samorealizacja, zaspokajanie indywidualnych upodobań, liberalizm oraz uwolnienie od tradycyjnych wzorców narzuconych przez religię;
- teorię równości płci, w której istota polega na zwiększeniu władzy decyzyjnej kobiety dotyczącej kwestii płodności, co wpływa na niskie wartości współczynnika płodności. Zmiany związane z tą teorią widoczne są na świecie od lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku i zostały zapoczątkowane poprzez powszechny dostęp do edukacji i wzrost aktywności zawodowej kobiet.

Na poparcie teorii związanych z dietnością kobiet Regionu Morza Bałtyckiego może być współczynnik dietności, który dotyczy średniej liczby dzieci, które będą urodzone przez kobietę podczas jej życia. Współczynnik dietności jest również używany, aby wskazać poziom płodności zapewniającej zastępowanie pokoleń. Wówczas jego wartość powinna przyjmować 2,1 – wymiernalność pokoleń.

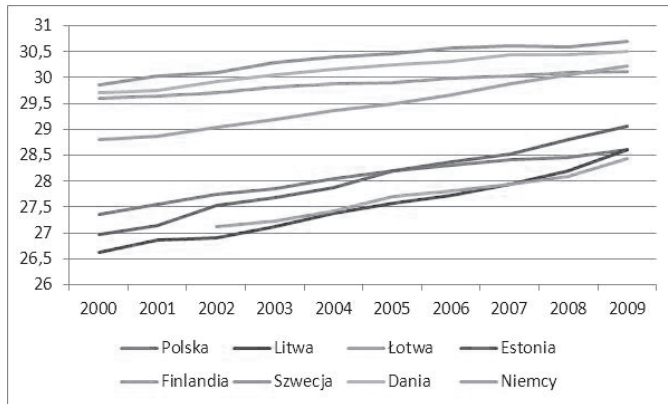
Tabela 3. Współczynnik dietności dla państw RMB w latach 2001–2010

Kraj/lata	Polska	Litwa	Łotwa	Estonia	Finlandia	Szwecja	Dania	Niemcy
2001	1,35	1,39	–	1,38	1,73	1,54	1,77	1,38
2002	1,31	1,30	–	1,34	1,73	1,57	1,74	1,35
2003	1,25	1,24	1,23	1,37	1,72	1,65	1,72	1,34
2004	1,22	1,26	1,29	1,37	1,76	1,71	1,76	1,34
2005	1,23	1,26	1,24	1,47	1,80	1,75	1,78	1,36
2006	1,24	1,27	1,31	1,50	1,80	1,77	1,80	1,34
2007	1,27	1,31	1,35	1,55	1,84	1,85	1,85	1,33
2008	1,31	1,35	1,41	1,63	1,83	1,88	1,84	1,37
2009	1,39	1,47	1,44	1,65	1,85	1,91	1,89	1,38
2010	1,40	1,55	1,31	1,62	1,86	1,94	1,84	1,36

Źródło: Eurostat

Na podstawie danych zawartych w tabeli 3 widać, iż żaden z krajów RMB nie ma obecnie wskaźnika dietności na poziomie gwarantującym zastępowalność pokoleń. Najwyższe wartości wskaźnika w analizowanym okresie miały miejsce w Danii, Szwecji i Finlandii. Wskaźnik przyjął wartości z przedziału między 1,22 a 1,94.

Równie niepokojące tendencje dotyczą średniego wieku kobiet rodzących pierwsze dziecko. Średni wiek kobiet w wieku rozrodczym jest obliczany z wykorzystaniem współczynników płodności według wieku jako średnia ważona. Przyjmuje się za okres rozrodczy u kobiety wiek między 15 a 49 rokiem życia. W latach po II wojnie światowej średni wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko wynosił około 20 lat, by w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia osiągnąć wiek około 25 lat. Obecnie kobieta rodzi pierwsze dziecko w wieku około 28 roku życia (rysunek 2).

Rysunek 2. Średni wiek kobiet rodzących pierwsze dziecko w RMB w latach 2000–2010

Źródło: Eurostat

Jak wynika z rysunku 2 średni wiek kobiet rodzących pierwsze dziecko w RMB ma tendencję wzrostową. Najstarsze są mamy rodzące pierwsze dziecko w Szwecji, gdzie średni wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko w 2009 roku przekroczył 30 lat. Najmłodsze są matki zamieszkujące Łotwę, gdzie wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko wynosi około 28 lat w 2009 roku.

Wzrastający wiek matek nie sprzyja liczbie rodzonych przez nie dzieci. Im później kobieta decyduje się na urodzenie pierwszego dziecka, tym tych dzieci ma mniej, co przekłada się bezpośrednio na liczbę ludności. Oddalenie w czasie przez kobietę porodu pierwszego dziecka związane jest przede wszystkim z chęcią zdobycia wykształcenia, lepszą pozycją materialną, zdobyciem pracy, wyższymi dochodami, które w przyszłości zapewnią wyższy standard życia jej (rodzinie) i dziecku. Również im później na świat przychodzi pierwsze dziecko, tym kobieta nie chce posiadać więcej dzieci.

2. Małżeństwa i rozwody w RMB, a ruch naturalny

Coraz więcej dzieci rodzi się w związkach poza małżeńskich, a w Regionie Morza Bałtyckiego odnotowuje się tendencję spadkową, co do liczby zawieranych małżeństw. Często małżeństwa zawierane są później (małżonkowie są starsi w porównaniu do początku XXI wieku), a osoby wchodzące w związek małżeński posiadają już dzieci z innych związków (niekoniecznie małżeństw). Natomiast liczba rozwodów w analizowanych krajach utrzymuje się na niezmiennym poziomie.

Jako nową tendencję odnoszącą się do rozwodów należy uznać sytuację, w której na rozwód decydują się pary, które w związku małżeńskim przeżyły ponad 20 lat. Pary takie twierdzą, iż dzieci z ich związku są już usamodzielnione, a oni sobą

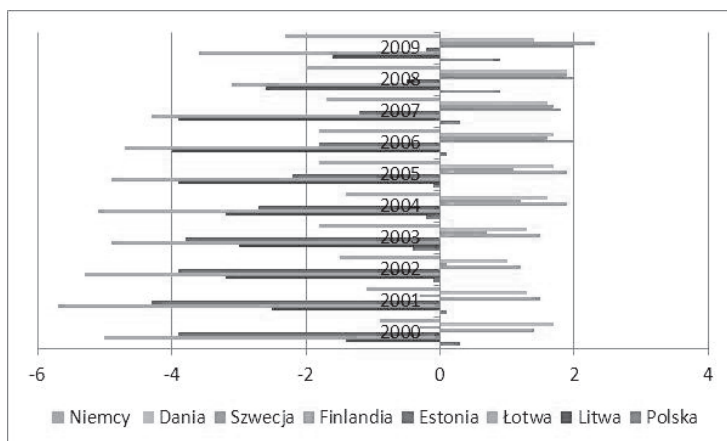
się już „znudzili”. Mając w tym wypadku dodatkowo świadomość, iż średni wiek życia uległ wydłużeniu, a oni nie chcą w takim związku dłużej funkcjonować.

Do czynników, które mają znaczący wpływ na zakres poziomu i natężenia urodzeń zalicza się między innymi (Holzer 2003, s. 163):

- liczbę i strukturę kobiet w wieku rozrodczym,
- liczbę zawieranych małżeństw i strukturę nowożeńców według wieku,
- wzorzec płodności,
- wzorzec umieralności, ze szczególnym uwzględnieniem umieralności niemowlęcej i dziecięcej,
- politykę zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej kobiet,
- poziom wykształcenia społeczeństwa,
- system płac, dodatków rodzinnych i innych bodźców ekonomicznych,
- dostępność środków antykoncepcyjnych,
- działanie przepisów prawnych dotyczących przerywania ciąży,
- wierzenia religijne.

Na liczbę ludności zamieszkującej danych obszar, oprócz narodzin ma wpływ umieralność. Zależność tę można przedstawić za pomocą ruchu naturalnego ludności, do której zaliczyć można strukturę ludności według płci oraz kształtowanie się procesów z nią związanych.

Analizę ruchu naturalnego można dokonać na podstawie współczynnika przyrostu naturalnego, który jest różnicą między liczbą osób urodzonych, a zmarłych w danym okresie czasu na określonym terytorium w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Natężenie urodzeń i zgonów jest zróżnicowane terytorialnie i zależy przede wszystkim od rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, klimatu, rozwoju kulturalnego oraz zwyczajów czy wierzeń religijnych. Jest wiele czynników, które determinują poziom urodzeń i zgonów, a przez to w sposób pośredni wpływają na przyrost naturalny (rys. 3).

Rysunek 3. Przyrost naturalny w RMB w latach 2000–2009

Źródło: Eurostat

Rysunek 3 przedstawia przyrost naturalny w Regionie Morza Bałtyckiego w analizowanym okresie. Najniższe wartości współczynnik przyrostu naturalnego przyjął na Łotwie i wahał się w przedziale od $-5,7$ w 2001 roku do $-3,1$ w 2008 roku. Równie niekorzystne wartości przyjął współczynnik przyrostu naturalnego dla Estonii (w całym analizowanym okresie był ujemny i wahał się w przedziale między $-4,3$ w 2001 roku a $-0,2$ w 2009 roku).

Wartości dodatnie współczynnik przyrostu naturalnego w analizowanym okresie przyjął jedynie dla Danii i Finlandii.

3. Wydłużanie życia

Zmiany dotyczące liczby ludności można również rozpatrywać w związku z tendencjami związanymi z wydłużaniem się trwania życia mieszkańców RMB. Wydłużanie się życia ludności związane jest przede wszystkim z postępem medycyny. Rozpatrując długość życia w dniu porodu względem płci dłużej żyją kobiety w porównaniu do mężczyzn. Najkorzystniejsze dla kobiet warunki do życia są w Finlandii i Szwecji. Natomiast najkrócej żyją kobiety na Łotwie i w Estonii, co zostało zaprezentowane w tabeli 4.

Tabela 4. Średnia długość życia kobiet w RMB w latach 2000–2009

Kraj/ lata	Polska	Litwa	Łotwa	Estonia	Finlandia	Szwecja	Dania	Niemcy
2000	78,0	77,5	–	76,2	81,2	82,0	79,2	81,2
2001	78,4	77,6	–	76,4	81,7	82,2	79,3	81,4
2002	78,8	77,5	76,0	77,0	81,6	82,1	79,4	81,3
2003	78,8	77,8	75,8	77,1	81,9	82,5	79,8	81,3
2004	79,2	77,7	76,2	77,8	82,5	82,8	80,2	81,9
2005	79,3	77,3	76,5	78,1	81,5	82,9	80,5	82,0
2006	79,7	77,0	76,3	78,6	83,1	83,1	80,7	82,4
2007	79,8	77,2	76,5	78,8	83,1	83,1	80,6	82,7
2008	80,0	77,6	77,8	79,5	83,3	83,3	81,0	82,7
2009	80,1	78,7	78,0	80,2	83,5	83,5	81,1	82,8

Źródło: Eurostat

Natomiast w przypadku mężczyzn najdłużej żyć będą mieszkańcy Szwecji i Niemiec, co przedstawiono w tabeli 5.

Należy zwrócić uwagę, iż nadal dłużej żyją kobiety, mimo korzystnych zmian, jakie zachodzą przede wszystkim w kwestiach związanych ze światopoglądem u mężczyzn, które dotyczą przede wszystkim:

— częstszych wizyt u lekarza,

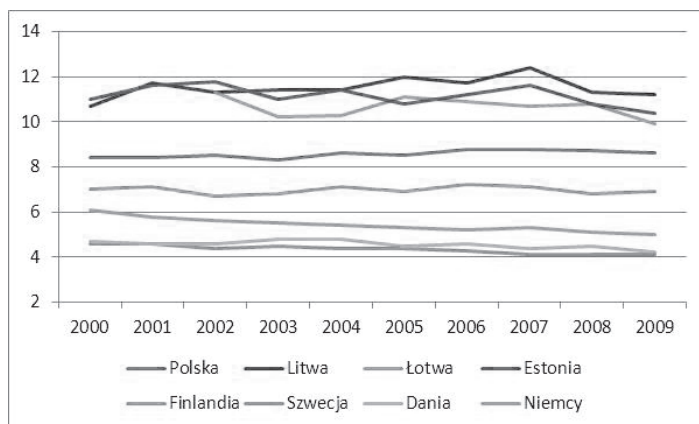
— zagadnień związanych z dbaniem o swoją sprawność fizyczną i ograniczaniem używek (palenie papierosów, spożywanie alkoholu). Zaczyna u mężczyzn być widoczna tzw. „moda na niepalenie”, co odnieść można również do kobiet.

Tabela 5. Średnia długość życia mężczyzn w RMB w latach 2000–2009

Kraj/ lata	Polska	Litwa	Łotwa	Estonia	Finlandia	Szwecja	Dania	Niemcy
2000	69,6	66,8	–	65,2	74,2	77,4	74,5	75,1
2001	70,0	65,9	–	64,8	74,6	77,6	74,7	75,6
2002	70,3	66,2	64,7	65,2	74,9	77,7	74,8	75,7
2003	70,5	66,4	65,6	66,1	75,1	78,0	75,0	75,8
2004	70,6	66,3	65,9	66,4	75,4	78,4	75,4	76,5
2005	70,8	65,3	65,4	67,3	75,6	78,5	76,0	76,7
2006	70,9	65,3	65,4	67,4	75,9	78,8	76,1	77,2
2007	71,0	64,8	65,8	67,2	76,0	79,0	76,2	77,4
2008	71,3	66,3	67,0	68,7	76,5	79,2	76,5	77,6
2009	71,5	67,5	68,1	69,8	76,6	79,4	76,9	77,8

Źródło: Eurostat

Porównując różnice w długości trwania życia kobiet i mężczyzn na uwagę zasługuje fakt, iż największe dysproporcje występują na Litwie, gdzie różnica między długością życia między płciami w 2007 roku wyniosła ponad 12 lat. Również duże dysproporcje związane z długością życia między płciami występują w Estonii i na Łotwie.

Rysunek 4. Różnice w długości trwania życia między płciami w RMB w latach 2000–2009

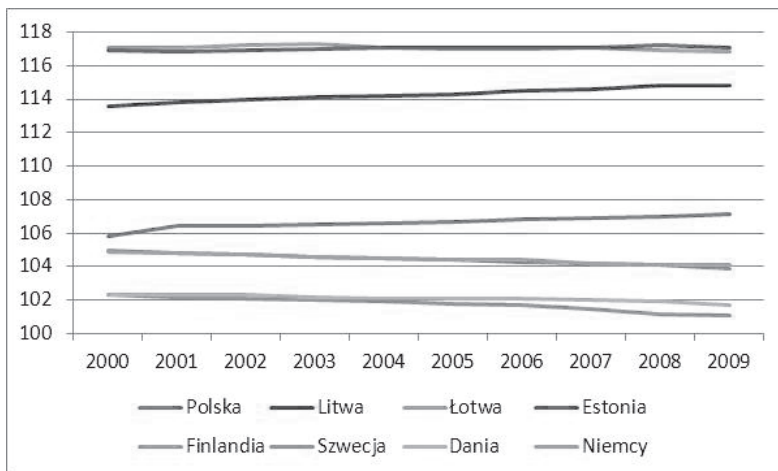
Źródło: Eurostat

Najmniejsze różnice w długości trwania życia (rys. 5) odnoszą się do Finlandii, Szwecji oraz Niemiec, gdzie różnica w długości wieku między płciami wynosi niepełna pięć lat i jest na niekorzyść mężczyzn. Dla Polski różnica w długości trwania życia między kobietą, a mężczyzną wynosi około dziewięć lat i jest również na niekorzyść dla mężczyzn.

4 Współczynnik feminizacji RMB

Zależności między płciami można również przedstawić za pomocą współczynnika feminizacji, który przedstawia udział kobiet przypadających na 100 mężczyzn (rys. 6). W każdej dużej liczebnie zbiorowości ludzi co roku rodzi się więcej chłopców niż dziewczynek, co przyczynia się do przewagi chłopców nad dziewczętami w młodszych grupach wieku. W Polsce udział chłopców w ogólnej liczbie urodzeń wynosi od 51,3 do 52 chłopców na 100 urodzonych dzieci. Jednak umieralność kobiet w kolejnych grupach wieku jest mniejsza niż mężczyzn. Taka sytuacja przyczynia się do wyrównania liczebności kobiet i mężczyzn w pewnych grupach wieku, a potem następuje spadek liczebny mężczyzn w stosunku do kobiet.

Rysunek 5. Współczynnik feminizacji w RMB w latach 2000–2009

Źródło: Eurostat

Najwyższe wartości współczynnika feminizacji odnotowywano na Łotwie i w Estonii. Najniższe wartości współczynnika przyjął w Szwecji i Finlandii, gdzie liczba kobiet i mężczyzn względem siebie w kolejnych latach ulega zrównaniu.

W Polsce współczynnik feminizacji utrzymuje się w przedziale między 106 a 107 kobiet przypadających na 100 mężczyzn.

5. Saldo migracji

Liczba ludności zamieszkująca dany obszar uzależniona jest również od ruchów migracyjnych ludności. Według OECD (*International Mobility of the Highly Skilled*) w 2002 roku wyróżniono sześć podstawowych czynników, które skłaniają osoby do migracji:

- 1) wyższe płace (czynnik uniwersalny, który ma znaczenie dla wszystkich migrujących) i większe możliwości realizowania kariery zawodowej;
- 2) specyficzną ukierunkowaną politykę migracyjną obszarów docelowych;
- 3) chęć podniesienia poziomu wykształcenia, realizacja badań naukowych lub dobre opanowanie języka itp.;
- 4) korzystniejsze warunki instytucjonalne i finansowe za granicą dla naukowców, wyrażające się między innymi wsparciem sektora badawczo-rozwojowego i pobudzaniem popytu na pracowników tego sektora;
- 5) lepszy w miejscu nowego osiedlenia się klimat dla innowacji, między innymi dla zapoczątkowania bądź rozwoju działalności gospodarczej lub samozatrudnienia;
- 6) rozwój i wzrost zasięgu terytorialnego korporacji transnarodowych.

Według Holzera za główne czynniki wpływające na zmianę miejsca zamieszkania należy uznać przede wszystkim:

- różnice pomiędzy względnym przyrostem liczby ludności danego obszaru a tempem wzrostu stopy życiowej tej ludności;
- odkrycie lub powstanie nowych obszarów migracyjnych o dużej sile przyciągania;
- wyczerpanie naturalnych źródeł energii, erozja gleby, które przyczyniają się do opuszczenia danego obszaru;
- wpływ rozwoju technicznego i technologicznego obszaru, który w różny sposób oddziałuje na różne systemy gospodarcze;
- różnice w dochodach realnych ludności obu obszarów migracji;
- zmiany w strukturze produkcji, handlu, które wpływają na zwiększające się możliwości zarobkowania na danym obszarze;
- rozwój szlaków komunikacyjnych, a przede wszystkim transportu lotniczego, wzrost jakości dróg i ich dostępności, co sprzyja chęci przemieszczania się osób również w ujęciu mobilności przestrzennej czy dobowej;
- przemiany polityczne, które mają miejsce na świecie;
- zmiany dotyczące przepisów prawnych związanych np. z możliwością podjęcia legalnej pracy na obszarze danego kraju, uzyskaniem azylu.

Do osób, które najczęściej zmieniają swoje miejsce zamieszkania (migrują) należy zaliczyć przede wszystkim osoby młode będące w wieku mobilnym, często posiadające wyższe wykształcenie. Częściej migrują mężczyźni niż kobiety, a powodem migracji jest chęć polepszenia swojego bytu i swojej rodziny oraz podniesienie kwalifikacji. Często osoby młode wyjeżdżają na studia i zostają w miejscowości

akademickiej, twierdząc, iż tam znajdą pracę lepiej płatną niż w miejscu dotychczasowego zamieszkania.

Tabela 6. Saldo migracji zagranicznych w RMB w latach 2000–2009

Kraj/ lata	Polska	Litwa	Łotwa	Estonia	Finlandia	Szwecja	Dania	Niemcy
2000	-19668	-989	-5504	-1749	2584	24568	9498	167120
2001	-16743	-5810	-5159	-1934	5802	28654	12004	272723
2002	-17945	-5658	-1834	-1463	5222	31078	9297	219288
2003	-13765	-9668	-846	-2106	5755	28772	6288	142645
2004	-9382	-13500	-1079	-1830	6677	25442	4843	82543
2005	-12878	-13685	-564	-3174	8986	27111	6589	78953
2006	-36134	-9801	-2451	-3293	10344	50842	9964	22791
2007	-20485	-10312	-642	-643	13586	54067	23090	43912
2008	-26458	-13550	-2542	-735	15457	55877	19001	55743
2009	-	-19282	-4700	-774	14548	63040	11901	37999

Źródło: Eurostat

Saldo migracji (różnicę między liczbą imigrantów a emigrantów) przedstawiono w tabeli 6. W analizowanym okresie najwyższymi wartościami salda migracji mogą poszczycić się Niemcy, a państwa tzw. bloku wschodniego, w całym okresie analizy odnotowały ujemne saldo migracji.

Podsumowanie

W Regionie Morza Bałtyckiego można zaobserwować tendencję spadkową odnoszącą się do liczby ludności ogółem. Największe spadki ludności w najbliższym czasie dotyczyć będą Niemiec. Natomiast w Finlandii, Danii i Szwecji tendencja jest odwrotna, ale ogółem nie przyczyni się to do globalnego wzrostu liczby ludności w ujęciu RMB.

Również niekorzystnie wyglądają tendencje odnoszące się do liczby dzieci i wieku kobiet rodzących pierwsze dziecko, a współczynnik dzietności nie gwarantuje obecnie zastępowalności pokoleń. W wielu krajach notuje się ujemne wartości współczynnika przyrostu naturalnego, co świadczy, że więcej osób w tych krajach umiera niż się rodzi.

Niepokojące są także dysproporcje w długości trwania życia między krajami RMB, jak również między płacami. Również kwestie związane z migracją ludności w analizowanym okresie można rozpatrywać poprzez pryzmat przemieszczeń ludności w wieku mobilnym dążącej do poprawy swojej sytuacji życiowej.

Bibliografia

1. Drucker P.F.: *Natchnienie i fakt, czyli innowacja i przedsiębiorczość*. Warszawa: Wyd. Studio EMKA 2004.
2. Eurostat.
3. Frątczak E.: *Teorie niskiej płodności*. W: Red. Z. Strzelecki. *Problemy demograficzne Polski przed wejściem do Unii Europejskiej*. Warszawa: PWE 2003.
4. Holzer J.Z.: *Demografia*. Warszawa: PWE 2003.
5. *International Mobility of the Highly Skilled*. Paris: OECD 2002.

THE DEMOGRAPHIC TRENDS CONCERNING THE CHANGE OF THE POPULATION NUMBERS OF THE BALTIC SEA REGION IN 2000–2010 YEARS

The article is presenting chosen issues concerning of the demographic situation referring to the Regions of the Baltic Sea (RMB) which took place in 2000–2010 years. They ranked among the group of these countries: Poland, Lithuania, Latvia, Estonia, Finland, Sweden, Denmark and Germany. On account of problems with getting data concerning the demographic situation of Russia, but first of all the Kaliningrad Circumference, in analysis this area wasn't taken into account.

Portraying the tendencies associated with the development of populations appearing in area RMB is a purpose of the article. Analysis was based on data provided by the Eurostat, it's used: the population numbers, rate of the feminization, natural rush, average duration of the life, balance of migration.

Keywords: the population numbers, the natural rush